

usque, victoria palmam de illo feliciter consecutus est: lucratur enim cum Deo, quando sacra scriptura studiis incumbit, sensumque verbi fugientem tenere contendit. Felix pugna, in qua imbecillus homo cum Deo scientiarum Domino decertat, qui detriumphari vult, non triumphare. Detriumphabis planè Deum ipsum, o homo, sapientiam ab eo adipisceris, & quodammodo extorquebis, si strenuè decertes assiduo labore, sudore, contemplatione, & precibus.

Prov. 2. 3.

Precum clamoribus, & assiduo labore sapientia acquiritur, quasi thesaurus incantatus.

1265 Prov. 2. 3. locus extat in summo nostro peropportunos. Si Sapientiam invocaveris, si quasi thesauros effoderis eam; tunc scientiam Dei invenies. Duo statuit Salomon, pro inveniendâ Sapientia omnino necessaria: primum, validos ad illam clamores quasi ad rem valdè distitam, & remotam: secundum, laboris magnitudinem, qualis fodendi labor, qui ingens censetur. Primum ad preces quibus sapientiam à Deo contendere debemus, refertur Hugo, Dionysius, Janfenius, Rodolphus, & Lyranus. Si Sapientiam invocaveris: vel ut Hebraicè habetur; Si ad intelligentiam clamaveris; devotè orando, ut tibi detur à Deo, ait Lyra. Altè quidem sonare debet orationis vox, ut remota à nobis sapientia evocetur, & evocata adsit. Deinde contentis precum clamoribus assiduis & incredibilis labor, qualis in effodiendo thesauro: qui sedulus insistit labori (ut Beda ibi interpretatur) donec thesauros, quos inquirat, attingat. Sic Dei sapientiam, quæ thesaurus est absconditus, dum laboramus, dum contendimus, dum nullis unquam vigiliis, sudoribus, & laboribus parcimus, quasi effodientes, invenimus; & non nisi à sedulis, & indefessam curam navantibus eruitur, ac possidetur. Ubi observâ eruditam nostri Salazarii in c. 2. Prov. v. 7. n. suo 54. notatiunculam: nempe fieri allusionem ad thesaurum incantatum, qui non absconditus tantum erat, sed insuper custodiâ aliquâ firmatus, dracone scilicet, vel aliquâ aliâ immani belluâ thesauro invigilante, quam carminibus sopire opus erat illis, qui thesaurum exhaurire cupiebant. Sic sapientia non occultata solum à Deo est, & thesauri in modum defossa, ita ut labore multo opus sit ad effodiendum, sed incantata, ut carminibus opus sit ad illam excantandam, scilicet crebris ad Deum orationibus, & precibus: ita enim immanes quæque difficultates, quæ incumbunt sapientiæ, atque homines vestissimorum ad instar draconum exterrere solent, sopiuntur, detriumphantur. Vides, & lucta multa, & multa opus esse deprecatione ad Sapientia consecutionem.

Beda

Cant. 4. 4.

Schola publicæ Hebraeorum ad disciplinam.

1366 Cant. 4. 4. sic habes: Sicut turris David collum tuum, quæ edificata est cum propugnaculis; mille clypei pendunt ex ea, omnis armatura fortium. Ut quid arcanum pro thesi nostrâ hæc verba contineant, præmitto ex nostro Pineda lib. 3. de rebus Salomonis cap. 28. numero 5. cui applaudit noster item Cornelius in cap. 9. Proverb. 3. & multi alii; Turrim hanc, cui Ecclesiæ collum assimilatur, & quæ in editissimo Sionis vertice sita erat, complexam quidem Academiam, scholæque publicas, in quibus populus undique illuc fluens, omnem legem, & doctrinam, ut in proprio sapientia loco ediscebat; ut attestatur S. Optatus Milevitanus Episcopus l. 3. adversus Parmenianum sub initium, subjungens propterea

dictum esse Isai. 2. 3. Venite, ascendamus ad montem Domini, & docebit nos vias suas, quia de Sion exibit lex, & verbum Domini de Jerusalem. Porrò fuisse septem alias arces Sion, scholas, sive synagogas, scribit etiam S. Epiphanius lib. de ponder. & mensur. circiter medium: quarum septem scholarum, & cathedrarum quælibet erat veluti quoddam collum, & columna bonarum artium, unde ad totum Israelis corpus, & in reliquum orbem saluber, & suavis doctrinæ cibus ac potus derivabatur. Atque eæ sunt septem columnæ illæ, quas Prov. 9. Sapientia dicitur edificasse in domo sua & arce Sionis. Hinc factum, ut vulgaris expositorum conceptus sit, per collum Ecclesiæ Christianæ, turri illi Davidicæ assimilatum, Doctores Evangelicos designari. Collum sanctæ Ecclesiæ (ait S. Thomas) Prædicatores sancti, & Doctores ejus sunt. Verè turri illi Davidicæ quàm similimi, ut in quibus omnigena sapientia & doctrina, quæ ad reliquos Ecclesiæ fideles transmittitur.

Isai. 2. 3.

Doctores Evangelici præsignati turri illi. S. Thom.

1307 Hoc præmissis, inquiri: Cur Ecclesiæ Sapientes turri assimilentur, cui clypei reliquæque affixa conspiciantur bellica instrumenta, ac robustissimorum militum arma? Mille clypei pendunt ex ea, omnis armatura fortium. Quæ conjunctio hæc rerum? Quid sapientia scholæ cum militari arce? Quid sapientibus cum militibus? Quid gymnasiis cum armamentariis? Quid calamis cum gladiis? Quid libris cum armis? Quid literatis cum armatis? Rem teneo: nimirum consilium id factum, ut ostenderetur, non solum sapientibus hominibus, tanquam militari præsidio Ecclesiam coronari ad hostiles impetus retundendos: sed etiam, ut demonstraretur, sapientiam pugnatricem esse, sapientes strenuos bellatores, discentes militares tyrones, scholas, armamentaria: ut indubium omnibus sit, multâ luctâ iis opus esse, qui adipisci sapientiam desiderant, & non nisi labore multo, sudore multo, & difficilium tolerantia adeptam iri. Ideo gladiis armatur illa turris ad disciplinas. Nam pro illis, Quæ edificata est cum propugnaculis, Hebraicè est, ad docendum, ad discipulas. Rabbinus & Pagninus, ad suspendendum ora gladio. Quasi idem sit, ad scholas confuere, atque ad arma ire, ad difficiliora sustinenda alacres, & prompti accingi. Quò videtur spectare Chaldaea Paraphrasis, sic effertur Cantorum verba: Principes scholæ, qui est Magister tuus fortis in justitia, & Magister operum bonorum, sicut David Rex Israel, & per verbum ejus edificatum est seculum, & in doctrina legis, qua laborabat, considerabant populus Israel, & vincebant in bello, quasi essent tenentes manibus suis omnia genera armorum fortium.

Schola instar militaris arce, sapientia instar militum; discere, pugnare est.

Laborem multum pro adipiscenda Sapientia.

Chalda.

1368 Nec multâ solum luctâ opus esse ad obtinendam sapientiam, sed & deprecatione multâ, Davidica illa turris ostendit. Mitto quòd sponse illud collum, orationem esse, seu spirituales contemplationem, dixerint Theodoretus, & tres Patres apud illum. Illud dumtaxat iterum premo: Quæ edificata est cum propugnaculis. Nonnulli vertunt: cum elevationibus. R. David in lib. Radiis linguarum similitudinibus. Jam si turris illa, si scholæ illæ cum excisis oribus, cum elevatis linguis erat constructa, quid quæso, akud elevatæ

elevatæ linguæ & ora referre congruentius poterant, quàm preces ad Deum fusas? quàm orationem, quæ est elevatio mentis in Deum? Inde Sophonia 3. 9. Reddam populus labium electum; ut invocent omnes in nomine Domini. Chaldaeus vertit: Sermonem unum electum, ut orem omnes in nomine Domini. Quasi ora, quasi

labia, quasi linguæ eò spectent, ut Deum deprecantur. Ecce ergo tibi, qua ratione & multa lucta, & deprecatione multa opus sit ad unius sapientia consecutionem. Exerite vires, exerite linguas, o sapientia candidati; colluctamini, deprecamini, si cupitis veram adipisci sapientiam, quæ & in Jacob, & in Israel inhabitat.

Soph. 3. 9. Chalde.

Verf. XIV. Ab initio, & ante secula creata sum, & usque ad futurum seculum non desinam: & in habitatione sancta coram ipso ministravi.

Verf. XV. Et sic in Sion firmata sum, & in Civitate sanctificata similiter requievi, & in Jerusalem potestas mea.

ARGUMENTUM.

Requies, & hereditatis possessio in Mosaico Tabernaculo, & Templo Jerosolymitano.

1369 Datur Christo, ac Deiparæ, ab æterno singulariter præordinatis & usque in omnia secula duraturis, tranquilla hæreditatis possessio. Primò in Tabernaculo fœderis, quod Moytes divinitus afflatus erexit præfaga quadam futurorum mente. Deinde in Templo Jerosolymitano per Regem Salomonem magnificè constructo, in typum procul dubio orthodoxæ Ecclesiæ. Utroque liturgium egere, sacra ministeria per Levitas & Sacerdotes obiere, & sanctas obtulere victimas, sic Deo ministrantes. Major inde utriusque in Jerosolymam, & universum Hebræorum populum Regia, & Sacerdotalis potestas, augustioris adhuc futurae in Republica Christiana potestatis prævia.

Textus enodatus.

1370 Omissis prioris hemistichii translationibus ferè nihil variantibus, (imò ommissa illius explicatione, de qua satis in antecedentibus diximus,) reliqua sic efferuntur. Tigurina: In Tabernaculo sancto ministerium obivi coram eo: & ita in Sion firmata sum. Tum etiam in chara civitate quietem mihi dedit, & Jerosolymis sum adepta potestatem. Syrus ita: In Tabernaculo sancto coram ipso sacrum ministerium obivi. Et rursus in Sion steti, in civitate, quæ est dilecta illi, sicut ego requievi, & in Jerusalem imperium meum fuit. Similis est translatio Drusii ex Græco. Joachimus Camerarius sic: Ante eum in Tabernaculo inservivi: & postea in Sion certum locum nactus sum, & posuit me in Civitatem sanctam, ut in Jerusalem regnarem. Omnes, ut vides, pro habitatione sancta, vertunt Tabernaculo sancto: est enim Græcè οὐρανὸν ἅγιον, sanctum significans Tabernaculum, quod Vulgatus appellat habitationem sanctam, juxta omnium Expositorum mentem: quia ibi Deus cultu colebatur sanctissimo ab Israelitico populo; unde Exodus 25. 8. Et quidem Tabernaculum Hebræis est מִשְׁכָּן, id est, habitaculum, à verbo scachan, id est, habitare, manere. Et Græca vox οὐρανὸν ἅγιον umbraculum significat, si P. Ildeph. de Flores in Eccles.

ve ex frondibus, sive ex pellibus, sive ex auræis, & pannis erectum. Nec non scenam, id est, lufum, ornatum tragicum, ornatumque muliebrem. Quasi Tabernaculum illud Mosaicum scena fuerit, & lufus, seu prolufio quædam Christianæ Ecclesiæ: temporale domicilium, nobilissimum planè, quod explicabatur, vel convolvebatur pro lubito sapius in die, sapius in nocte, si opus id esset.

1371 Externus Mosaici Tabernaculi cultus erat sanè augustus, & sanctus. Ferè omnia lignis cedrinis nobilissimis, auro vel argento, bysso, purpura, cocco, & hyacintho constabant, aut vestiebantur. Ibi fœderis Arca, quæ Dei erat magnificus thronus, Regiaque sedes, ubi se verbis, factisque præsentem exhibebat. Supra quam emi ebat propitiatorium ex auro solido, ac mundissimo conflatum, & duorum Cherubinorum manibus sustentatum. Ibi mensa panum propositionis, ductile Candelabrum, altare thimiamatis, & altare holocaustorum, & labrum æneum. De quibus omnibus multi in Exo. lum Exod. 25. sacri Interpretes. Nec non nostri Villalpandus Tom. 2. in Ezechielem. Rivera lib. de Templo, Barradas Tom. 2. Harmoniæ Evangelicæ lib. 3. cap. 14. & Salianus Tom. 2. Annalium anno mundi 2544. à n. 427. usque ad 516. Vide etiam Carolum Sigonum lib. 2. de Rep. Hebræorum, & P. Pintum lib. 3. de Christo crucifixo titulo 1. loco 2.

1372 Rursus non leve negotium facessit Interpretibus, illorum verborum intelligentia: Quæ ratio Coram ipso ministravi; ministerium obivi, seu inservivi. Græcè est ἐπιτηρησῶ, publicum onus subivi. Certè verbum ministravi dupliciter usurpari potest. Primò pro obsequio non subjectionis, sed dignationis. Secundò propriè, pro obsequio inferioris ad superiorem. Primo modo dici hîc potest, ministrasse in Mosaico Tabernaculo Christum Dominum, quæ Deus est, & æterna Patris sapientia, dando ibi responsa, & alia ministeria obeundo, & quasi onera subeundo, in illius Republicæ gubernatione. Quæ ministratio eo prorsus pacto explicari debet, quò supra declaravimus verbum præcepit; quatenus nempe æternus Filius à Patris voluntate nihil discrepans voluit omnia exequi, quæ Pater decreverat. Atque in hoc sensu ait S. Irenæus lib. 4. adversus Hæreses cap. 14. Omnia autem Filius administrans Patri, perficit ab initio usque ad finem, & sine illo nemo potest cognoscere Deum. Et cap. 37. agens de figurali Dei manifestatione per Prophetas: Per omnia Dei manifestatione per Prophetas: Per omnia

Quam àn gnius & sanctus externus Tabernaculi cultus.

Exod. 25.

Quæ ratio ne ministrasse dicatur Christus, quæ Deus est.

S. Iren.